

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: VED TUSINDAARS-FESTEN 1826

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "VED TUSINDAARS-FESTEN 1826", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 734.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig04val-shoot-workid160536/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

VED TUSINDAARS-FESTEN 1826.

I Aaret 1826 var det tusind Aar siden, at Ansgar første Gang kom til Danmark, og dette gav Anledning til en kirkeelig Jubelfest, som blev henlagt til Pinsedag.

Grundtvig havde været nærmeste Ophavsmand til denne Fest og udgav i Slutningen af Aaret et lille Hefte Danske Høitids-Psalmer, som det var hans Hensigt at bruge ved Gudstjenesten i Vor Frelsers Kirke. Imidlertid skrev hans nærmeste Foresatte, Stiftsprovst H. G. Clausen, der i Adresse-Avisen havde læst Bekendtgørelse om de udkomne Salmer og deres paatænkte Brug, den 30. April 1826 til Grundtvig, »at ingen Præst uden særdeles dertil erhvervet Tilladelse maa ved den offentlige Gudstjeneste lade afsynge andre Salmer end dem, der findes i den anordnede Salmebog«. Grundtvig svarede den 1. Maj, at den kgl. Resolution om Kirkefesten formentlig løste Præsterne »fra Baaudet til Bogen«. Men da Stiftsprovsten forebragte Sagen for Biskop Münster og denne skrev derom til Kancelliet, svarede dette, »at naar den kgl. Resolution af 10. Marts d. A. overlader vedkommende Præster hver for sin Menighed at vælge de Salmer, som blive at afsynge ved Jubelfesten, er det Præsterne herved tilstaaede Velg ei at forstaa anderledes, end at Vedkommende dog ere bundne til de Salmer, som findes i den kgl. autoriserede Salmebog, men ikke berettigede til Brugen af Salmer, som de enten selv have forfattet eller hentet andenstedsfra«.

Denne Kancelliskrivelse gav Anledning til, at Grundtvig den 8. Maj s. A. indgav Ansøgning om sin Afsked som residerende Kapellan ved Vor Frelsers Kirke.¹

Foruden de tre Danske Høitids-Psalmer skrev Grundtvig med Jubelfesten for Øje Dansk Tedeum i Theol. Maanedsskrifts Aprilhefte 1826 og Dansk Pinsedag-Psalme i Juniheftet s. A.

¹ Aktstykkene findes i Kirkeh. hist. Saml. III. 3.

Danske
Høitids-Psalmer
til
Tusindaars-Festen.

Ved
Nik. Fred. Sev. Grundtvig
residerende Capellan ved Vor Frelsers Kirke.

Kjøbenhavn.
Trykt paa den Wahlske Boghandlings Forlag,
hos C. Grøbe.
1826.

No. I. er en Bearbejdelse af den ældgamle Danske Dag-Vise (Morgen-Psalme), som findes i Hans Thomases Psalmebog S. 316, og skjøndt Kæmpevisé-Tonen er i Psalmer blevet os fremmed, maa den dog vist findes aldeles passende paa Takke-Festen for Tusind-Aaret, hvoraf meer end Totredie-Dele henraadt, før vi fik Danske Psalmer i en anden, maaskee mere kirkelig, men mindre folkelig Tone. Er Tillemplingen derfor ei ganske mislykkedes, tør jeg haabe, der vil glæde Mange, ved den gamle aandelige Vise, at mindes om den Danske Kirkes Morgen-Røde. Solbjergs-Lag er i Folke-Mund Solens Nedgangs-Tid.

I.

Den signede Dag med Fryd vi seer,
Af Hævet til os opkomme;
Den lyse paa Himlen, meer og meer,
Os alle til Lyst og Frømme!
Det kiendes paa os, som Lysets Børn,
At Natten hun er nu omme!

Den signede Stund, den Midnats-Tid,
Vor Herre han lod sig føde,
Da klared det op i Øster-Lid,
Til deiligste Morgen-Røde:
Da Lyset oprandt, som Jordens Bold
Skal lysne udi og gløde!

Om levende blev hvert Træ i Skov,
Og var saa hvert Blad en Tunge,
De kunde dog ei Guds Naades Lov
Med værdelig Røst udsjunge;
Thi evig nu skinner Livets Lys,
For Gamle og saa for Unge!

Ja, havde end Maal hvert Straa i Vang,
Hver Ur i Mark og Lunde,
Slet ikke for os den Takke-Sang
Opstemme tilgavns de kunde,
Som Dagen hør til, for Lys og Liv,
Mens tusinde Aar henrunde!

Forgjæves det er, med liden Magt,
At ville mod Bjerg opspringe,
Men Ørnen er stuld, han naaer sin Agt,
Naar Veiret ham bær paa Ving,
Og Lærken hun er en lille Fugl,
Kan lystig i Sky sig svinge!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Med Sus og med Brus, den stride Aa
Nedfuser fra Klippe-Tinde,
Ei mæle saa lyd de Bække smaa,
Dog risle de fort og rinde,
Saa frydelig snoe de sig fra Eng,
Op under de grønne Linde!

Saa takke vi Gud, vor Fader god,
Som Lærken i Morgen-Røde,
For Dagen, Han os oprinde lod,
For Livet, han gav af Døde,
For Alt hvad paa Mark, i tusind Aar,
Der groed til Sjæle-Føde!

Saa længe vi see den gyldne Soel,
Og Skoven er Daners Have,
Da plante vi May i Kirke-Stol,
Og Blomster paa Fædres Grave,
Til glædelig Fest, med Liv og Lyst,
Til mindelig Pindse-Gave!

Da rinde vel og, som Bække smaa,
Fra Øine os Taarer milde,
Og Bække i Flok de gjør en Aa,
Den higer mod Lysets Kilde,
Den stiger i Løn, som Hjerter-Suk,
Alt aarle, og dog end silde!

Som aldrig saa lang er nogen Dag,
At Aften er jo i Vente,
Saa haver det Lys og Solbjergs-Lag,
Som Gud udi Kirken tændte;
Men immer det dages dog paa Ny,
Hvor Hjerterne Morgen vente!

Nu sagtelig skrid, du Pindse-Dag,
Med Straaler i Krands om Tinde!
Hver Time, til Herrens Velbehag,
Som Bækken i Eng henrinde,
Saa frydelig sig den Sidste snoer
Op under de grønne Linde!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Som Guld er den aarfe Morgen-Stund,
Naar Dagen opstaaer af Døde,
Dog kysser os og, med Guld i Mund,
Den liflige Aften-Røde,
Saa tindre end maa det matte Blik,
De blegnende Kinder gløde!

Saa reise vi til vort Fædre-Land,
Der ligger ei Dag i Dvale,
Der stander en Borg, saa prud og grand,
Med Gammen i gyldne Sale,
Saa frydelig der, til evig Tid,
Med Venner i Lys vi tale!

II.

Mei. Som den gyldne Soel frembryder.

Tusind Aar stod Christi Kirke,
Paa sin Klippe, blandt os trygt!
Tusind Aar vort Dannevirke
Var den, mod al Fiendens Frygt!
Kunde Træ, og Tag af Straa,
End i Ilden ei bestaae,
Altid dog, fra høie Taarne,
Kæmped for os den Eenbaarne!

Gud! for Dig, som aldrig ældes,
Tiden som en Time gled,
Men for Blad i Skov, som fældes,
Aaret er en Evighed!
Ogsaa vi, bag Sommer blid,
Alle har en Løvfalds-Tid,
Thi er tusind Aar os lange:
Vaar og Høst for Slægter mange!

For hver Slægt af Christne Fædre,
Tak, vor Fader over Sky!
Dog de selv Dig takke bedre,
I dit Huus, med Tunger nye!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Tak for hver en Draabe god,
Vi fik af den Aare-Flod,
Som livsafig gjennemrinder
Danne-Mænd og Danne-Kvinder!

Tak for alle gode Gaver,
Paa vor Mark, i tusind Aar!
Tak, fordi, trods alle Paver,
Ordet lever, Skriften staaer!
Med-Bør, Fader, til god Havn,
Ved din Aand, i Jesu Navn!
Saa end, mellem Belt og Sund,
Bede alle Kirkens Munde.

Tak for disse grønne Lunde,
Du os gav i Folke-Vang!
Tak for alle Fugle-Munde,
Du oplod til Psalme-Sang!
Tak for Tunger, som med Fynd
Loved Tro, og straffed Synd,
Tak, vor Fader, for dem Alle,
Fra Ansgarius til Balle!

Tak for mange Konger gode,
Som blev under Kronen graaf
Tak for hver en Skjold og Frode,
Igienfødt Du lod opstaae,
Siden Daab og Christendom
Med Kong Harald til os kom!
Tusind Tak for Christjan-Stammen,
Groet af dem Alle sammen!

Du som Ydmygheden serer,
Hvor den, sjelden, kiendes bedst,
Ær Du ham, som Kronen bærer:
Stammens Krone paa vor Fest!
Lad, o Gud, det kiendes her,
Du har Christjan-Stammen kiær!
Af Dens Krone, som paa Vinge,
Pindse-May for Blomst udspringe!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Tak da, hundredtusind Gange,
Fader vor, i Jesu Navn!
Saa Dig takke Slægter mange,
End i Daners Føde-Stavn;
Til, i dit Jerusalem,
Hvor vi glemme Støvets Hjem,
Takke-Psalmen Christne sjanget,
Alle med hverandres Tunge!

III.

Mel. Klar op mit Hjerte, Sjæl og Stud.

Klar op, du Sky paa Øien-Bryn,
Og skjul ei Solen for vort Syn!
Bestraal, o Soel, det Kæmpe-Værk,
Som vidner høit: Guds Haand er stærk,
Og Hans det gode Ord bestaaer,
Alt som en Dag, saa tusind Aar!

Vor Pindse-Fest vi holde nu,
Os rinde sødt, o Gud, ihu,
Hvad paa den Høiid, stor og skøn,
Du virket har i Lys og Løn,
For Folk og Stammer, trindt paa Jord,
Som Du lod høre Livets Ord!

I Tungers glødende Gestalt,
Din Aand paa Herrens Venner faidt,
Saa hvad de hørde, hvad de saae,
Dem levende paa Tungen laae,
Og Læben blev Din Naades Tolk,
Med Lys og Liv, for alle Folk!

O, send os Gnister af den Glød,
Du første Pindse-Dag udglød,
Og skær os, med din Guddoms-Haand,
I Kærlighed, for Tunge-Baand!
Læg os, med Aand, dit Ord i Mund,
Til Herrens Priis af Hjertens Grund!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Med Fynd da først vi prise kan
Din Godhed over Dane-Land,
Hvor Jesu Christi Kirke staaer,
Urokket, alt i tusind Aar,
Og viåner høit, i grønne Lund,
Om Ordets faste Klippe-Grund!

Dog prise vil vi, som vi kan,
Den Stjerne over Dane-Land,
Som, paa en hellig Pindse-Fest,
Os gav Ansgar til Jule-Gæst:
Den Israelit foruden Svig,
Hvis Fædreland var Himmerig!

Ja, fra den gamle Martyr-Old,
Til Morten Luther, from og bold,
Det glade Budskab Faa kun bar,
Saa apostolisk, som Ansgar,
Det fik slet ingen bedre Folk,
I tusind Aar, blandt Hedning-Folk!

Han troelig fulgte Herrens Raad:
Han strøede Sæden ud med Graad,
Og trøsted sig, paa Herrens Ord,
Naar Stormen over Heden foer,
Med Haabet, dog sin Neg, engang,
At bære hjem med Fryde-Sang!

Ja, herligt var, o Gud, det Haab,
Du gav din Tjener ved vor Daab:
At Kirken, som nu blandt os staaer,
Paa denne Dag alt tusind Aar,
Ei rokkes skulde fra sit Sted,
Før Jord og Himmel følge med!

Opfyld det Haab, vor Fader god!
Som slog i Daners Hjerte Rod,
Og avlet har, alt mangen Gang,
Paa Daners Tunge Fryde-Sang!
Læg Amen til det gode Ord,
Som trøster end dit Folk i Nord!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Lad Pindse-May, af Bøge-Skov,
I Kirken plantes, Dig til Lov,
Og Daners Tunge, paa sin Viis,
Forkynde lydte Din Godheds Priis,
Saalønge, under Hytte-Tag,
End helligholdes Pindse-Dag!

Forøg til Verdens Ende saa,
Paa Marken, lukt med Bølgen blaa,
Den Dane-Flok, som hist, engang,
A n s g a r skal see med Fryde-Sang;
Ja, bind i Negen os med dem,
Han gladelig skal føre frem!

Dansk Tedeum.

(Op, al den Ting som Gud har gjort).

For al den Deel, som Gud har gjort,
Op Sjæl, Ham at lovsjunge;
Thi Alt hvad Han har skabt er stort,
Og mindst er ei din Tunge!

Gik alle Konger end paa Bad,
Med Pral, i Glands og Vælde,
De mægted dog ei mindste Blad
At sætte paa en Nelde;

I Tusind-Tal vor Skabers Haand
Dog skjænker, alle Dage,
Hver Blomst saa favert Klædebon,
At Konger har ei Mage!

Al Verden ei den Vidsdom har,
Fuidklart ikkun at tale
Om mindste Kryb, som Jorden bar,
Paa Bjerge og i Dale;

Dog mylrer det, fra Syd til Nord,
Med underfulde Hære,
Som leve af Guds Almagts-Ord,
Og vrimle til Hans Ære!

O, lær da, Sjæl, din Skabers Lov
Af Lilje-Blad i Enge,
Af Fugle-Sang i Mark og Skov,
Som tusind Harpe-Strænge!

Dit Øie løft saa over Muld,
Til Solens Dronning-Sæde!
Sec, hvad der adler Sølv og Guld,
Og hør, hvad Himle kvæde!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Men glem da ei, Hvis Haand du seer,
Hvor Stjerne-Hæren blinker,
Hvor Aften-Røden til dig leer,
Og englemildt dig vinker!

Og kig saa ind i Herrens Bog,
Og hør, hvad Han dig siger,
Som ene paa sig selv er klog,
Og skabde Verdens Riger!

Og bryd saa ud: o Rigdoms Dyb
Paa Viisdom og paa Naade!
I Aanders Kredes er jeg et Kryb,
Thi er mig Gud en Gaade!

Og tak saa Ham, som du kan bedst,
Den Drot i Himmel-Sale,
Der vilde, som en fremmed Gjæst,
Til Jorderig neddale!

Guds egen Søn, o glem det ei!
Gik til de Dødes Rige,
Kun for at du, paa Livets Vei,
Til Lysets Hjem kan stige!

O pris din Fader, Søn af Muld!
Han skabde Nyt paa Jorden:
Et Himmerig, hvor høitidsfuld
Kun dønner Lovens Torden!

O glæd dig, trods al Verdens Spot,
Som Borger i det Rige!
Lovsyng med Fryd dets høie Drot,
Som Guds sin Faders Lige!

Lovsyng det Navn, Ham Fader gav,
Langt over alle Navne,
Som over Hav og Bjerg og Dal,
Kom og til danske Havne!

Lovsyng det Navn, hvori hvert Knæ
For Sønnen sig skal bøie,
Det Navn, hver Fugl paa Livets Træ
Skal evig-glåd ophøie!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Lovsyng det Navn, Guds Almagts-Haand
Har straalende forklaret,
Hvis Dyder Kjærlighedens Aand
I Daad har aabenbaret!

O, hør, hvor Folk og Tungemaal
Det Frelser-Navn lovsjunge;
Ja, hør dets Pris fra Blok og Baal:
Fra piinte Vidners Tunge!

O, hør den Lovsang, der alt naaer
Fra Hav til Hav paa Jorden,
Og toned over tusind Aar
Paa Daners Mark i Norden!

O, hør, og troe, at i det Navn,
Som Snekken har saa vide,
Maa tones Flag i hver en Stavn,
Som skal lykkelig skride!

Ja, troe det, Sjæl, om hver en Stavn,
Hvor stoltelig den bygges,
Er Jesus glemt, til Himlens Havn
Dens Færd kan aldrig lykkes!

Og er dog Himlen ei vort Hjem,
Og er ei Gud vor Fader!
Og gaaer blandt os i Dyder frem
Hvo Fædres Spor forlader!

For dem, det vidner Tidens Bog,
Var Jesus Liv og Lykke,
Saa Korsets Tegn i Dannebrog
Var Daue-Hjertets Skygge!

Saa være det i tusind Aar,
Om Verden staaer saa længe,
Mens Nattergal i Lunden slaaer,
Kjærminden groer i Enge!

Paa Moders-Maal, i Jesu Navn,
Vemodig sødt vi sjunge,
Til, Fader! hist, i Aandens Favn,
Vi juble med din Tunge!

Dansk Pindse-Psalme.

Mel. Nu nærmer sig vor Pindsefest.

Oprundet er vor Pindse-Fest,
Gud Hellig-Aand i vær Du vor Gæst,
Saa Bod vi faae for alle Savn,
Og juble høit i Jesu Navn!

Med Søn og Fader vel bekjendt,
Til Christnes Trøst er Du udsendt,
Som Livets Lys og Ordets Tolk,
At saliggjøre Herrens Folk!

Du os gienfødte i vor Daab,
Til Børne-Ret og Barne-Haab,
Og voxe skal ved dig de Smaa,
Saa Herren de til Hoved naae!

Du Melk os gav i Moder-Skiød,
Du mætter os med Livets Brød,
Og, som en Foster-Fader fiin,
Du skænker os med Glædens Viin!

Du tænder Lyset i Guds Ord,
Paa Christi Kirkes Alter-Bord,
Og for dets Klarhed faae vi Syn,
Kun naar Du rører os som Lyn!

Du lægger Ordet i vor Mund,
Som uden dig er Bogstav kun,
Ved dig kun løses Dødens Baand,
Thi evig Eet er Liv og Aand!

Du er hans Røst, som raaber: kom
Til Fristed mit for Død og Dom!
Du sammenknytter, som Guds Haand,
Hans Menighed med Hjerte-Baand!

Ved Tusindaars-Festen 1826

Du river ned hver Melle-Væg,
Som gjør splidagtig Lærd og Læg;
Du tugter Øie, Fod og Haand
Til Enighed i Fredens Baand!

Du skaber i os den Forstand,
At Christus boer saa vidt om Land,
Som i hans Navn der knæles ned
Med Tro og Haab og Kærlighed!

O, kom da, Aand! og Vidne giv
I os, at Jesus er vort Liv,
Saa Hjertet ei af Andet veed,
End Ham, til Fred og Salighed!

Kom, Sandheds Aand! og leed os saa,
At vi paa Klarheds Veie gaae,
Ei fra vor Troes Klippe-Grund
Et Haars-Bredd vige nogen Stund!

Kom, Fredens, Kærlighedens Aand!
Kom kraftig, som Guds Høire-Haand,
Og gjør til Eet os fjern og nær,
Som have Liv og Sandhed kjær!

Med-Vidne i Guds Fader-Raad!
Du har begyndt den store Daad,
Fuldend Du den med Velbehag,
Med Kraft i os til Christi Dag!

Lad Daners Mark, som blomstred bold,
Og bære Frugter mangefold,
Saa pindselig vor Fugle-Skov
Gienlyde maa af Herrens Lov!